

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

УРБАНІСТИЧНИЙ ФОРУМ 2020
19-21 листопада
November 19-21 URBAN FORUM

ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ:

МІСТОПЛАНУВАННЯ, АРХІТЕКТУРА,
ПОЛІТИЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЗАСАДИ

Збірник наукових праць

Частина 2

Київ-2020

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет будівництва і архітектури
Міністерство розвитку громад та територій України
Представництво Польської академії наук в Києві
Комітет з питань організації державної влади, місцевого
самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Верховної
Ради України
Фонд Ебергарда Шьока (ФРН)
Фонд підтримки будівельної галузі (ФРН)
Представництво Фонду Ганса Зайделя в Україні (ФРН)
Краківський політехнічний університет ім. Тадеуша Костюшко
(Польща)
Караденізський технічний університет (Туреччина)
Ташкентський інститут інженерів іригації та механізації сільського
господарства (Узбекистан)

УРБАНІСТИЧНИЙ ФОРУМ 2020
19-21 листопада
November 19-21
URBAN FORUM 2020

ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ: МІСТОПЛАНУВАННЯ, АРХІТЕКТУРА, ПОЛІТИЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЗАСАДИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК I

Частина 2

КИЇВ 2020

УДК 711+719+72+323.174+316.4+908+930.85

П 82

Рекомендовано до друку Вченою радою Київського національного університету будівництва і архітектури, протокол №35 від 30 листопада 2020 р.

Редакційна колегія

Куліков П.М. – д.е.н., проф., ректор КНУБА (голова)
Негода В.А. – заступник міністра розвитку громад та територій України
Клочко А.А. – Голова Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування ВРУ
Бялас М. – в.о. директора Представництва ПАН в Києві
Мьоллер П. – член правління, Директор, Фонд Ебергарда Шьока (Німеччина)
Вайзе Т. – віце-президент Фонду підтримки будівельної галузі
Деревінський В.Ф. – д.і.н., проф., КНУБА
Дьомін М.М. – д.арх., проф., КНУБА
Івашко Ю.В. – д.арх., проф., КНУБА
Ілскі З. – д.п.н., проф., Вроцлавська політехніка (Польща)
Кобиларчик Ю. – д.арх, проф., Краківська політехніка (Польща)
Козловські Т. – д.арх, проф., Краківська політехніка (Польща)
Йелда Айдин Тюрк – PhD, доц., Караденізський технічний ун-т (Туреччина)
Кресіна І.О. – д.п.н., проф., Ін-т держави і права ім.В.М.Корецького НАН України
Крупа М. – д.арх., проф., Краківська політехніка (Польща)
Кузнієрз-Крупа Д. – д.арх., проф., Краківська політехніка (Польща)
Малиновський В.Я. – д.п.н., проф., Луцький національний технічний університет
Малкевич А. – д.п.н., проф. (Польща)
Мамедов А.М. – к.т.н., доц., КНУБА
Наумкіна С.М. – д.п.н., проф., Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського
Паприця К. – д.арх, проф., Краківська політехніка (Польща)
Перевода Є.В. – д.п.н., проф., КНУБА
Плоский В.О. – д.т.н., проф., КНУБА
Тімохін В.О. – д.арх., проф., КНУБА
Ткаченко В.В. – д.і.н., проф., КНУБА
Тонкачєв Г.М. – д.т.н., проф., КНУБА
Турсунов О.Б. – д.т.н., проф., Ташкентський інститут інженерів іригації та механізації сільського господарства (Узбекистан)
Шебек Н.М. – д.арх., проф., КНУБА
Чернишев Д.О. – д.т.н., проф., КНУБА
Яковлев Д.В. – д.п.н., проф., НУ «Одеська юридична академія»

Рецензенти:

Горбатенко Володимир Павлович – доктор політичних наук, професор

Товбич Валерій Васильович – доктор архітектури, професор

Просторове планування: містопланування, архітектура, політичні та соціокультурні засади. Зб. наук. пр. Вип. І. В 2-х ч. Київ–Тернопіль : КНУБА, «Бескиди», 2020. Частина 2. 122 с.

До другої частини збірника увійшли матеріали студентських наукових читань, які відбулись в рамках міжнародної наукової конференції «Просторове планування» (19-20 листопада 2020 р.).

ISBN 978-967-567-119-7

УДК 711+719+72+323.174+316.4+908+930.85

© КНУБА

ЗМІСТ

Атамась С.О.

Вплив мистецтва муралізму на формування міста (на прикладі м. Черкаси) 5

Бойко А.Ю.

Політичні та історико-культурні засади розвитку міст в ХХ ст. 10

Бортнікова В.К.

«Ідеальне» місце для життя – реалії сьогодення..... 14

Бурлака Д.М.

Урбаністичні проблеми Києва та ймовірні шляхи їх вирішення 20

Гаскевич А.С.

Концепція «15-ти хвилинного» міста як інноваційне рішення, для збереження якості міського життя: раціональне використання часу і простору..... 23

Зубрицька А.О., Тарасенко І.І.

Поняття розумного міста в теорії та практиці управління міським розвитком 27

Зузяк А.Б.

Реновація промислових територій у Генеральному плані Києва..... 37

Зуйко О.Є.

Історія та деякі перспективи розвитку міста Одеса..... 41

Комендант М.В.

Сучасний стан та симптоми «посткарантинного» покращення здоров'я міст 46

Костенко Н.А.

Концепція «креативного міста» як спосіб подолання урбаністичної кризи..... 51

Кравчук Р.В., Звоздяк В.В.

«Кримська платформа»: пошук партнерів vs санкції інвесторам 56

Крайнік К.М., Тіторова А.В.

Образ сучасного міста у передвиборних програмах переможців місцевих виборів (на прикладі Вінниці та Одеси) 59

Литвиненко І.В.

Особливості імпаکت-інвестування та його приклади в Україні 61

Моравська А.О.

Соціальна відповідальність громади за майбутнє свого міста 66

Науменко І.В.	
Проблеми та методи удосконалення транспортної системи міста Києва	71
Овсієнко Д.В., Поспєєва І.В.	
Політичне протиборство, що роз'єднало міський простір	77
Пастушок А.Б.	
До питання про вплив місцевих виборів 2020 року на розвиток українських міст	81
Пустова О.І.	
Розвиток овертуризму в умовах урбанізації.....	86
Пушкаш Р.Р., Лесик В.А.	
Соціокультурне значення муралів у контексті забезпечення гендерної рівності	89
Сарри В.П.	
Вплив пандемії на урбанізацію суспільства	95
Сміян А.В.	
Політичні та історико-культурні засади розвитку архітектури на території України XVIII-XX ст.....	101
Ткаченко І.В.	
Роль громадських об'єднань у розвитку міста (case громади Протасового яру)	105
Ткачук К.С., Гевелюк Д.А.	
Місцеві вибори 2020: як урбаністика допомогла перемогти діючій владі? (на прикладі дослідження програм кандидатів на посаду міських голів Одеси та Києва).....	109
Чередніченко О.П.	
Методологія визначення активності фасадів у містах	112
Шевченко Ю.С.	
Забруднення повітря як чинник опосередкованого впливу на продуктивність економіки міст.....	116
Шкурупій Д.О.	
Прийоми організації зелених пішохідних шляхів у житлових районах	120

*Пастушок Андрій Борисович, студент
факультету урбаністики та просторового планування КНУБА*
Науковий керівник: д.п.н., проф. Перегуда Євген Вікторович

ДО ПИТАННЯ ПРО ВПЛИВ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ 2020 РОКУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКИХ МІСТ

Цієї осені перед українцями постав складний вибір щодо обрання нової місцевої влади. Останні роки принесли громадянам чимало розчарувань, адже політики не відступили від багаторічної тенденції – реальний стан справ у суспільстві суттєво відрізнявся від обіцяного. Як й у минулорічні передвиборчі кампанії, активна агітація почалася задовго до старту виборчих перегонів. За цих умов неможливо триматися осторонь та безініціативно спостерігати за швидкими темпами змін, які почалися в українських містах. Після декількох років переважно інертного управління місцеві голови серйозно зайнялися благоустроєм міст та зробили усе можливе, аби зацікавити виборців та завоювати їх підтримку. Незважаючи на це, вибори ознаменувалися рекордно низькою явкою виборців – 36,88%. Якщо порівнювати з виборами до місцевих органів влади п'ятирічної давнини, цей показник зменшився майже на 10% – тоді явка виборців склала 46,5% [1].

Мета мого дослідження – проаналізувати, чому у більшості великих міст України більшість голосів набрали діючі на момент виборів мери, а також попередньо спрогнозувати, як місцеві вибори вплинуть на розвиток українських міст.

Розпочнемо зі столиці України, де чинний міський голова Віталій Кличко очікувано мав перевагу над конкурентами. Певне здивування викликав величезний відрив від конкурентів: найближчий з них Олександр Попов не набрав навіть 10% (також у п'ятірку увійшли Сергій Притула від партії «Голос», Ірина Верещук зі «Слуги народу» та Олексій Кучеренко, що представляв «Батьківщину»).

На перший погляд, логічним є запитання, наскільки тріумф В.Кличка зумовлений сильною передвиборчою кампанією та запровадженням рішучих реформ? Але більшість схиляється до відсутності сильної опозиції та конкуренції на місце мера. Час розібратись, що змінилось у столиці за останні п'ять років. Варто зазначити, що представлена у 2014 р. програма В.Кличка була змістовною та структурованою. Він та його команда обіцяли киянам чистоту біля станцій метро, зупинок громадського транспорту, на вулицях й на подвір'ях. В.Кличко мав намір вирішити проблему з постійними заторами на прикладі багатьох європейських міст. Нові

велодоріжки мали стати альтернативою для мешканців столиці та суттєво зменшити кількість автомобілів [2]. Також цей період запам'ятався боротьбою з незаконними малими архітектурними формами та точками стихійної торгівлі біля метро. Напевно, найбільші сподівання кияни покладали на те, що за нового мера нарешті побудують метро на Виноградар і Троєщину, а для усіх випускників вищих навчальних закладів будуть гарантовані робочі місця.

Впевнено можна сказати, що обіцянки щодо нових парків та скверів, побудови спортивних майданчиків у шкільних дворах та біля житлових комплексів було виконано. Відновилося курсування транспорту Шулявським мостом, який жартома називають «пожирачем бюджетних коштів». Зрештою, в кожному жарті є доля правди, адже вартість даного проекту змінювалася тричі. Врешті решт міст обійшовся в рекордні для Києва 1.7 млрд. гривень [5]. Травень 2019 р. запам'ятався урочистим відкриттям мосту через Володимирську гірку, який в народі прозвали «скляним». Тепер кияни та гості столиці мають змогу милуватися неперевершеними київськими краєвидами. Безсумнівно, ця архітектурна споруда стала однією з «візитних карток» міста, до слова, активна фаза будівництва тривала лише півроку.

Підсумовуючи, стосовно принаймні частини планів, задекларованих Віталієм Кличком, позитивна тенденція щодо змін дійсно є. Не варто забувати, що деяким змінам посприяли загальноукраїнські реформи, а деякі проекти почали втілювати в життя лише напередодні виборів. Багато рішень спрямовані на швидкий та приємний результат, наприклад, відкриття скверів, мосту чи проведення великих конференцій. Водночас, у столиці залишається багато системних проблем, яким очільник міської державної адміністрації не приділив достатньо уваги ані в програмі, ані в реальному житті [2].

Жовтневі вибори чітко окреслили невтішну ситуацію для першої в історії України «монобільшості». Порівняно із парламентськими виборами партія «Слуга народу» суттєво втратила свої позиції, зокрема через розкол на декілька груп. Багато експертів стверджує, що стабільної більшості в Раді практично немає [4]. Згідно з офіційними результатами, партія не лише не змогла повторити успіх президентської, а пізніше й парламентської кампаній, навпаки, провалила місцеві вибори. Її кандидати не змогли завоювати жодного крісла мера в найбільших містах в першому турі, а найвідоміші з них вже зійшли з дистанції. Серед них – Олег Філімонов, Ірина Верещук і Сергій Борзов.

Експерти також здивовані результатами харківських виборів, де вже можна констатувати триумф Геннадія Кернеса. Чинний міський голова провів найдивнішу виборчу кампанію. Публічно не відомо, як

він себе почуває у зв'язку з нещодавно перенесеним корона вірусом, чи є він дієздатним. Але це не завадило йому впевнено перемогти на виборах-2020 уже в першому турі [6]. З величезним відставанням до трійки лідерів увійшли також Олександр Фельдман від «ОПЗЖ» та Олексій Кучер зі «Слуги народу». В контексті серйозної опозиційної сили також розглядали блок Юлії Світличної, але кандидат від даної партії Олег Черняк не зміг завоювати довіру електорату.

Двоєке враження справила рекордно низька явка, як для Харкова. За підрахунками експертів, вона складає близько 33%, де наймасовіша вікова категорія – 60+ [7]. Останнім часом поширеною є думка, що люди пенсійного віку є консерваторами та підсвідомо залежними від впливу засобів масової інформації. Разом з тим, можливо, агітація в медіа-просторі вплинула на підсумкові результати, проте не тільки це стало приводом для перемоги чинного міського голови.

Загалом, харків'яни називають Г.Кернеса “міцним господарником”, який непогано відремонтував центральну частину міста. Варто згадати про оголошену ним медичну реформу та підвищення фінансування лікарень у часи весняного наступу коронавірусу. Якщо глобально оцінювати роботу «вічного мера», як жартують самі харків'яни, можна помітити покращення у сфері розваг та дозвілля, зокрема, проведено реконструкцію «Молодіжного парку», побудовано та відреставровано 15 стадіонів, значна увага приділялась будівництву спортивних майданчиків. Підписано угоду та залучено кошти для продовження будівництва метро. У 2016 р. в місті було відкрито нову станцію метро «Перемога». Частково виконано роботи із запуску нового сміттєпереробного комплексу, який будується на Дергачівському полігоні.

В культурній столиці України інтрига зберігалась до останнього. У чинного мера Андрія Садового з'явилася гідна конкуренція в обличчі Олега Синютки – представника партії «Європейська солідарність», яка суттєво зміцнила свої позиції на Заході. Вперше на цих виборах мера, тобто голови Львівського ОТГ, голосували не лише львів'яни, а й мешканці ще 10 громад, які увійшли до Львівської об'єднаної територіальної громади. Наразі вже достеменно відомо, що розрив між кандидатами становить майже 9% на користь Садового. Інакше кажучи, львів'ян очікує напружена боротьба у другому турі.

Варто зазначити, що партія діючого мера «Самопоміч», всупереч багатьом прогнозам, не посіла перше місце на виборах до Львівської міської ради. «Опозиційна платформа – За життя» буквально провалилася у Львові, не набравши навіть 1% [10]. З іншого боку, для Заходу доволі звичною є ситуація, коли проросійська партія не

проходить п'ятивідсотковий бар'єр. Значно гірше місцеві вибори пройшли для «Батьківщини», і це стосується не тільки міста Лева. За підсумками голосування "Батьківщина" різко відстала від трійки лідерів й майже ніде не показала високих результатів. Тобто, у Ю.Тимошенко та її партії вже немає електоральної цитаделі, де вона мала б міцні позиції. Зокрема, в столиці, де колись Ю.Тимошенко була загальною улюбленицею, фракція «Батьківщина» ледь-ледь пройшла відсотковий бар'єр, а кандидат в мери лише замкнув п'ятірку лідерів.

Повертаючись до Львова, наостанок варто розглянути можливі сценарії розвитку боротьби за посаду міського голови. Андрій Садовий обіймає крісло міського голови вже 13 років. На його рахунку багато скандалів та невиконаних обіцянок, зокрема скандальна історія Грибовицького сміттєзвалища або численні незаконні забудови [8]. Та, не дивлячись на це, А.Садовий досі користується довірою електорату. У разі переобрання діючого міського голови було обіцяно продовжити курс на покращення інфраструктури міста, значних досягнень можна очікувати у транспортній та туристичній сферах. Мешканці міста покладають великі сподівання на вирішення проблеми зі збором та утилізацією сміття, яка завжди була ахіллесовою п'ятою Садового.

З іншого боку, А. Садовий у першому турі майже повністю вичерпав свій електорат [11]. Наразі О. Синютка має трохи більше шансів, бо виборці, чиї кандидати не потрапили у другий тур, більш прихильні до нього. Особливо це стосується електорату з приміських районів, адже за численними опитуваннями їх рівень довіри до А. Садового суттєво знизився після Грибовицької трагедії.

Жовтневі місцеві вибори запам'ятаються рекордно низькою явкою та не зовсім виправданим консерватизмом українців. Можливо, зіграв суттєву роль той факт, що серед кандидатів велика кількість людей, які вже тією чи іншою мірою були при владі та мали шанс щось змінити, але не зробили цього, а окремі з них вже не раз не виправдали сподівань народу. Деякі громадяни не бачать серед кандидатів реально кваліфікованих, чесних фахівців. Велику роль зіграла також пандемія, через яку значний відсоток громадян не виявив своєї волі у цих перегонах. Передвиборчі програми багатьох кандидатів було переобтяжено критикою діючих мерів, натомість конкретних рішучих дій ними не запропоновано. Також значну роль відіграла розпорошеність опозиційних сил. Простіше кажучи, альтернативних кандидатів було багато, проте реальна конкуренція відсутньою. Парадокс, але, не зважаючи на прагнення до змін, українці переобирають чинних міських голів. Можливо, така ініціатива виборців пов'язана з реформою децентралізації. Відштовхуючись від результатів

виборів, можна впевнено сказати: глобальних змін в більшості українських міст очікувати не варто, а чи правильний вибір зробили громадяни, покаже тільки час.

Список використаних джерел та літератури

1. Явка виборців на місцевих виборах 25 жовтня 2020 року склала 36, 88%. URL: <https://cvk.gov.ua/novini/yavka-vibortsiv-na-mistsevih-viborah-25-zhovtnya-2020-roku-sklala-3688.html> (дата звернення: 30.10.2020).

2. 5 років Кличка: що мер обіцяв киянам і що з цього виконав. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2019/05/31/5-rokiv-klychka-shho-mer-obitsyav-kyuanam-i-shho-z-tsogo-vykonav> (дата звернення: 30.10.2020).

3. Кличко лідирує на виборах мера Києві. URL: <https://vybory.rbc.ua/rus/2020/klichko-pobezhdaet-vyborah-mera-kieve> (дата звернення: 31.10.2020).

4. У парламенті тривалий час вже немає монобільшості “Слуг народу”. URL: <https://prm.ua/u-parlamenti-tryvalyy-chas-vzhe-nemaie-monobilshosti-sluh-narodu-kvu/> (дата звернення: 31.10.2020).

5. Вартість реконструкції Шулявського мосту знову зростає. URL: <https://ua-news.liga.net/economics/news/vartist-rekonstruktsii-shulyavskogo-mostu-znovu-zroste> (дата звернення: 31.10.2020).

6. Свідки Кернеса. Що відбувається з харківським мером? URL: <https://2day.kh.ua/ua/svidki-kernesa-scho-vidbuvaetsya-z-kharkivskim-merom> (дата звернення: 01.11.2020).

7. Вибори у Харкові: чи втримає владу Кернес. URL: https://espreso.tv/article/2020/10/11/vybory_u_kharkovi_chy_vtrymae_vlad_u_kernes (дата звернення: 02.11.2020).

8. Сидить у кріслі незважаючи на численні скандали: Як Садовий роками захоплював Львів. URL: https://zik.ua/blogs/sydyt_u_krisli_nezvazhaiuchy_na_chyslenni_skandaly_yak_sadoviy_rokamy_zakhopliuvav_lviv_982672 (дата звернення: 02.11.2020).

9. Садовий vs Синютка. Перший раунд. URL: https://zaxid.net/sadoviy_vs_sinyutka_pershiy_raund_n1 (дата звернення: 02.11.2020).

10. Рейтинги партій і кандидатів в мери Львова: хто пройде до міської ради. URL: https://vybory.24tv.ua/ru/rejting-kandidatov-v-mjery-lvova-2020-rejtingi-partij_n1431321 (дата звернення: 03.11.2020).

11. Рейтинг довіри до Андрія Садового суттєво зменшився: 62% електорату не підтримає його на місцевих виборах. URL: https://zik.ua/ru/news/lviv/rejting_doveriya_k_andreyu_sadovomu_sushhestvenno_umenshilsya_6

2_elektorata_ne_podderzhit_ego_na_mestnyh_vyborah (дата звернення: 03.11.2020).

12. Підсумки місцевих виборів: Розквіт феодалізму, кінець «третьої сили», незабаром - війна за землю. URL: <https://bin.ua/top/256531-itogi-mestnyx-vyborov-rascvet-feodalizma-konec> (дата звернення: 03.11.2020).

Пустова Оксана Ігорівна,

студентка Національного авіаційного університету

Науковий керівник: канд.пед.наук, доц. **Фокін Сергій Павлович**

РОЗВИТОК ОВЕРТУРИЗМУ В УМОВАХ УРБАНІЗАЦІЇ

Протягом останніх десятиліть значно збільшилася кількість міських жителів, а міста зазнали ряд істотних змін. Згідно з даними ООН, в 1990 р міське населення складало 43%, в 2015 р - 54%, а до 2030 р прогнозується зростання міського населення до 60% [1]. Поряд з процесами урбанізації спостерігається зростання самого туристичного сектора, викликаний економічним розвитком країн, нижчими транспортними витратами, розвитком туристичної інфраструктури і зростаючої чисельності середнього класу. Це сприяє зростанню туристичної привабливості міст.

Дохід від внутрішнього та міжнародного туризму вносить значний вклад у соціально-економічний та культурний розвиток міст та їх околиць. У той же час розвиток урботуризму передбачає подолання ряду труднощів, які пов'язані із забезпечення сталого розвитку туризму та мінімізації негативного впливу на природні ресурси, інфраструктуру, соціокультурний клімат. Для характеристики цих та інших негативних наслідків міського туризму в ЗМІ все частіше використовується поняття «овертуризм» [2].

Існує декілька дефініцій поняття овертуризму. Зокрема, університети-учасники міжнародного проекту «*Overtourism? Understanding and managing urban tourism growth beyond perceptions*» визначили овертуризм, як «негативний вплив туризму на дестинацію або її частини внаслідок надмірної кількості туристів, що відчуває як місцеве населення (через погіршення умов (якості) життя), так і туристи (через погіршення якості турпродукту, що надається)» [1].

Наступне визначення овертуризму належить Партнерству відповідального туризму: «коли господарі чи гості, місцеві жителі або